

СЕКЦІЯ 5.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

УДК 377.35:378.147:004.738.5

Олена Тітова, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу фахової передвищої освіти
Інституту професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ЯКІСТЬ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ

Анотація. У статті розкрито підхід до управління якістю фахової передвищої аграрної освіти, в основі якого лежить забезпечення якості освітньої діяльності. Висвітлено нормативно-концептуальні орієнтири, визначено управлінські механізми та показано специфіку аграрного коледжу як середовища практикоорієнтованої професійної підготовки.

Ключові слова: фахова передвища аграрна освіта; якість освітньої діяльності; управління якістю; аграрний коледж; професійна підготовка; внутрішня система забезпечення якості.

Abstract. The article explores an approach to managing the quality of professional pre-higher agricultural education based on assuring the quality of educational activities. It highlights the normative and conceptual foundations of this approach, identifies the main management mechanisms, and shows the specific features of an agricultural college as an environment for practice-oriented professional training.

Keywords: professional pre-higher agricultural education; quality of educational activities; quality management; agricultural college; professional training; internal quality assurance system.

Якість професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в аграрних коледжах набуває особливої ваги в умовах технологічної модернізації агросектору, оновлення вимог до кваліфікацій та зростання очікувань роботодавців щодо практичної готовності випускників. Сучасне аграрне виробництво потребує

фахівців, здатних працювати з новими технологіями, цифровими рішеннями, дотримуватися стандартів безпеки, екологічності та виробничої ефективності. За таких умов особливого значення набуває якість освітньої діяльності закладу, оскільки саме вона визначає, наскільки освітньо-професійна програма, зміст навчання, практична підготовка, оцінювання та освітнє середовище забезпечують досягнення результатів навчання [2; 5]. Додатковими викликами є освітні втрати, потреба в прозорості процедур, об'єктивності оцінювання, системному залученні здобувачів освіти і роботодавців до моніторингу та вдосконалення підготовки [3; 5]. Отже, якість не може розглядатися як результат окремих контрольних заходів, а має бути інтегрована в загальну систему управління аграрним коледжем як пріоритет системної організації освітньої діяльності [2; 5].

Нормативно-концептуальну основу управління якістю фахової передвищої аграрної освіти становлять положення національного законодавства України та європейські орієнтири забезпечення якості освіти. Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту», система забезпечення якості фахової передвищої освіти охоплює внутрішню і зовнішню складові, а внутрішня система забезпечення якості закладу спрямовується на забезпечення якості освітньої діяльності та якості фахової передвищої освіти [2]. Принципово важливим є те, що закон пов'язує забезпечення якості не лише з контролем результатів, а з визначенням і реалізацією політики, принципів та процедур, інтегрованих до загальної системи управління закладом освіти, узгоджених з його стратегією та зорієнтованих на залучення внутрішніх і зовнішніх заінтересованих сторін [2]. Це дає підстави розглядати управління якістю в аграрному коледжі не як окремий напрям контролю, а як інтегрований складник управління освітньою діяльністю.

Концептуально такий підхід узгоджується з європейськими рамками забезпечення якості, насамперед ESG, де акцентовано увагу на публічній політиці якості, студентоцентрованому навчанні, прозорості, моніторингу, періодичному перегляді освітніх програм і використанні інформації для ухвалення рішень [5]. Для

фахової передвищої, зокрема аграрної, освіти важливими є також орієнтири EQAVET, які підкреслюють циклічність управління якістю, зв'язок між плануванням, реалізацією, оцінюванням і вдосконаленням [4; 6]. Отже, нормативно-концептуальна основа дає змогу трактувати якість освітньої діяльності як ключовий об'єкт управління, через який забезпечується якість професійної підготовки фахових молодших бакалаврів.

У контексті фахової передвищої аграрної освіти об'єктом управління має виступати не лише підсумковий результат підготовки, а насамперед якість освітньої діяльності, оскільки саме вона створює умови для досягнення запланованих результатів навчання і сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти. Такий підхід впливає з положень законодавства, де внутрішня система забезпечення якості охоплює як якість освітньої діяльності, так і якість фахової передвищої освіти [1; 2]. Водночас у сучасних підходах до забезпечення якості дедалі більше утверджується розуміння того, що результативність професійної підготовки визначається не окремими контрольними процедурами, а якістю організації, ресурсного забезпечення, реалізації та вдосконалення освітнього процесу [4; 5; 7]. Отже, управління якістю в аграрному коледжі доцільно спрямовувати на всі складники освітньої діяльності, які безпосередньо впливають на результативність професійної підготовки.

До таких складників належать: якість проєктування та оновлення освітньо-професійних програм, організація теоретичного і практичного навчання, об'єктивність оцінювання, доступність освітнього середовища, професійний розвиток викладачів, а також зворотний зв'язок зі здобувачами освіти та роботодавцями [2; 5]. Для аграрного коледжу особливо важливим є узгодження освітньої діяльності з вимогами практикоорієнтованої підготовки, оскільки якість професійного становлення майбутнього фахівця значною мірою залежить від реалістичності навчальних завдань, якості виробничої практики, актуальності технологічного змісту та зв'язку навчання з майбутньою професійною діяльністю

[5; 7]. Таким чином, якість освітньої діяльності слід розглядати як ключовий процесний вимір, через який реалізується управління якістю професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в аграрних коледжах.

Забезпечення якості освітньої діяльності в аграрному коледжі потребує цілісного застосування управлінських механізмів, які охоплюють планування, реалізацію, моніторинг і вдосконалення освітнього процесу. Передусім ідеться про формування та послідовне впровадження внутрішньої політики забезпечення якості, що визначає цілі, принципи, процедури, розподіл відповідальності та порядок ухвалення рішень у сфері освітньої діяльності [2; 5]. Важливим механізмом є також розроблення, моніторинг і періодичний перегляд освітньо-професійних програм відповідно до стандартів освіти, потреб здобувачів освіти, запитів роботодавців і змін у професійному середовищі [2; 4; 5]. Такий підхід дає змогу розглядати якість не як статичний стан, а як результат постійного управлінського супроводу освітнього процесу.

Не менш значущими є механізми забезпечення релевантного, надійного, прозорого й об'єктивного оцінювання результатів навчання, дотримання академічної доброчесності, підтримки професійного розвитку викладачів, а також збирання, аналізу і використання інформації для ефективного управління освітнім процесом [2; 5; 7]. Особливу роль відіграє системне залучення здобувачів освіти та роботодавців до процедур моніторингу й удосконалення підготовки, оскільки це дає змогу своєчасно виявляти розриви між запланованими й досягнутими результатами навчання, коригувати зміст і організацію підготовки, підвищувати її практичну спрямованість [2; 3; 4]. У сукупності такі механізми забезпечують перехід від формального контролю до безперервного управління якістю освітньої діяльності як основи якісної професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в аграрних коледжах.

Специфіка аграрного коледжу зумовлює особливі акценти в управлінні якістю освітньої діяльності. Насамперед ідеться про необхідність тісного зв'язку з

роботодавцями, базами практики та іншими партнерами аграрного сектору, оскільки саме вони дають змогу узгоджувати зміст підготовки з реальними вимогами професійного середовища [2; 4]. Важливого значення набуває оцінювання готовності здобувачів освіти до професійної діяльності в реальних або наближених до реальних виробничих умовах, де перевіряються не лише знання, а й практичні вміння, здатність працювати з технікою, дотримуватися технологічних і безпекових вимог. Управління якістю в аграрному коледжі також передбачає постійне оновлення змісту освіти під впливом технологічних змін в агросекторі та поєднання теоретичної, практичної, цифрової й безпекової складових професійної підготовки [7].

Отже, управління якістю фахової передвищої аграрної освіти доцільно розглядати як безперервний цикл цілеспрямованого впливу на якість освітньої діяльності, через яку забезпечується якість професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. У цій логіці ключового значення набуває не окремий контроль результатів, а послідовне поєднання планування цілей і результатів навчання, організації освітнього процесу, моніторингу досягнутих результатів, аналізу зібраної інформації та ухвалення рішень щодо вдосконалення [4; 5]. Такий підхід відповідає законодавчо визначеній внутрішній системі забезпечення якості та узгоджується з європейськими орієнтирами, які акцентують студентоцентрованість, прозорість, участь стейкхолдерів, доказовість управлінських рішень і циклічний характер удосконалення [2; 4; 5; 6]. Для аграрного коледжу це означає, що якість професійної підготовки має забезпечуватися через системне управління змістом освіти, практичною підготовкою, оцінюванням, взаємодією з роботодавцями, розвитком викладачів і використанням даних для своєчасного коригування освітнього процесу.

Таким чином, якість професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в аграрних коледжах доцільно забезпечувати через управління якістю освітньої діяльності як процесною основою досягнення результатів навчання. Нормативні

положення Закону України «Про фахову передвищу освіту» дають підстави розглядати внутрішню систему забезпечення якості як складник загальної системи управління закладом, а європейські орієнтири ESG та EQAVET – як методологічну основу для її розвитку. Основними ознаками такого підходу є інтегрованість політики якості в управління закладом, системний моніторинг освітньої діяльності, залучення здобувачів освіти й роботодавців, прозорість процедур, об'єктивність оцінювання та спрямованість на постійне вдосконалення. З урахуванням специфіки аграрного коледжу особливого значення набувають зв'язок із професійним середовищем, практикоорієнтований характер підготовки, оновлення змісту освіти відповідно до технологічних змін в агросекторі та поєднання теоретичної, практичної, цифрової й безпекової складових. Перспективу подальшої роботи вбачаємо в конкретизації цього підходу на рівні методичної системи забезпечення якості професійної підготовки фахових молодших бакалаврів в аграрних коледжах.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення 13.04.2026).
2. Верховна Рада України. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2745-19> (дата звернення 13.04.2026).
3. Державна служба якості освіти України. Результати моніторингу вивчення іноземних мов у закладах фахової передвищої та професійної освіти: результати першого етапу Пілотного проєкту [Електронний ресурс]. URL: <https://sqe.gov.ua/rezultaty-monitoringu-vyvchennya-inozemnyh-mov-u-zakladah-fahovoyi-peredvyshhoyi-ta-profesijnoyi-osvity/> (дата звернення 15.04.2026).
4. Council of the European Union. Council Recommendation of 24 November 2020 on vocational education and training (VET) for sustainable competitiveness, social fairness and resilience (2020/C 417/01) [Електронний ресурс]. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01)) (дата звернення 12.05.2026).
5. European Association for Quality Assurance in Higher Education, European Students' Union, European University Association, EURASHE. Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG) [Електронний

ресурс]. URL: https://ehea.info/media.ehea.info/file/ESG/00/2/ESG_2015_616002.pdf (дата звернення 12.05.2026).

6. European Parliament and Council of the European Union. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training (EQAVET) (2009/C 155/01) [Електронний ресурс]. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(01)) (дата звернення 12.05.2026).

7. Titova O. European quality assurance policy frameworks for VET and short-cycle tertiary education: implementation potential for Ukrainian agricultural colleges. In: Quality assurance of vocational and professional pre-higher education in the context of contemporary challenges : Project Report / eds. V. O. Radkevych, M. A. Pryhodii [Електронний ресурс]. – Katowice, Poland : Publishing House of University of Technology, 2026. P. 17–25. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748821/> (дата звернення 11.05.2026).